

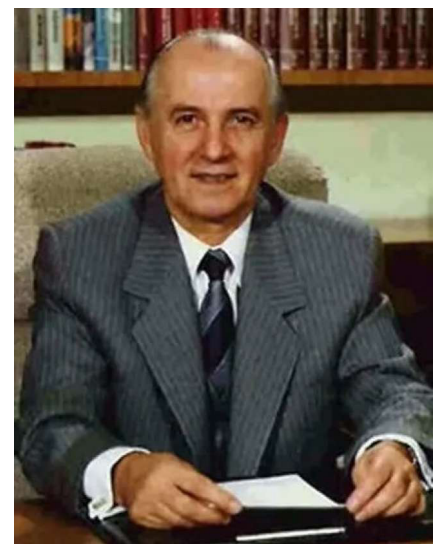
Роль лідерів у трансформаційних процесах у країнах Східної Європи на зламі 1980–1990-х рр.

Ознайомтеся з матеріалами інформаційного проєкту. Його мета - виявити певні стереотипи щодо різних Європейських країн, зважаючи на інформацію чи її відсутність у ЗМІ та соцмережах. Також підібраний матеріал демонструє різні шляхи демократизації у країнах Східної Європи на зламі 1980–1990-х рр. та вплив політичних лідерів на цей процес.

Перший політичний діяч керував розвитком Албанії, однієї з найменших та, як можна дізнатися зі ЗМІ, не дуже успішних в економічному плані країн колишнього соціалістичного табору. У 1985 р. після смерті Енвера Ходжі — лідера Албанської партії праці, яку він очолював понад 40 років, його наступником став 60-річний Раміз Алія.

Західні журналісти назвали пана Алію “албанським Горбачовим”. З його ініціативи значно зменшився масштаб політичних репресій. У 1986 і 1989 роках були проведені амністії частини політичних в'язнів. Політичні переслідування тривали, проте набули більш “точкового” характеру. Релігія і невеликий приватний бізнес не були дозволені офіційно, але перестали жорстко переслідуватися.

Політика Раміза Алії була зумовлена прагматичними розрахунками, адже складний економічний стан країни вимагав реформ і запровадження ринкових відносин. У зовнішній політиці почався відхід від самоізоляції: поступово було відновлено відносини з іншими східноєвропейськими країнами. Навесні 1991 року в країні відбулися перші вільні парламентські вибори.

Раміз Алія

Водночас молодь вимагала рішучих змін. У 1990 році у місті Тирана почалась демонстрація студентів, які вимагали політичної реформи і скасування однопартиїності. Алія зустрівся з мітингувальниками й пообіцяв сприяти демократизації.

У новорічному зверненні Алія пообіцяв, що новий 1991 рік буде поворотним моментом в економіці країни. Однак відтоді починається масова еміграція албанців за кордон, найперше до Італії, і цей процес триває досі.

Процеси демократизації вийшли з-під контролю уряду. На противагу Албанській партії праці створена Демократична партія Албанії. З квітня 1992 року Алія пішов у відставку. Пізніше його було заарештовано за звинуваченням у зловживанні службовим становищем і засуджено до 9 років ув'язнення.

У своїх мемуарах Раміз Алія визнавав «помилками партії» масові репресії, тотальне одержавлення економіки, жорстку колективізацію сільського господарства, заборону релігії і розрив з Китаєм. Водночас він наполягав на необхідності жорсткого політичного режиму і самоізоляції Албанії за часів Енвера Ходжі. Інакше, за його словами, країна втратила б незалежність – Йосип Броз Тіто «перетворив би Албанію на сьому югославську республіку».

Другий політик, з діяльністю якого варто ознайомитися – це Рудольф Шустер.

Р. Шустер та українські політики

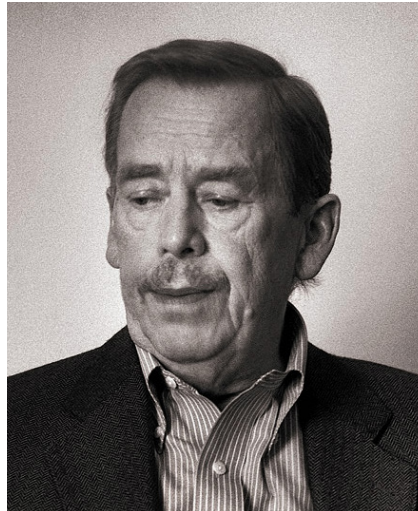
Пан Шустер народився 1934 року, він словацький німець чи карпатський німець за походженням. У 1983-1986 роках – мер міста Кошиця. В 1989-1990 роках – голова словацького парламенту. З серпня 1990 року до осені 1994 року на дипломатичній роботі, зокрема – посол Словаччини у Канаді. З осені 1994 по червень 1999 року знову був мером міста Кошиця. З 15 червня за результатами другого туру прямих виборів (переміг експрем'єра Словаччини Владимира Мечіара) став президентом Словацької Республіки.

Дослідники стверджують, що прихід до влади політичних партій правого спрямування і обрання Президентом Словацької Республіки Рудольфа Шустера створили сприятливі соціально-економічні й політичні умови для того, щоб Словаччина вже 2004 року стала членом не тільки НАТО, а й Європейського Союзу.

Третій герой дослідження з 1989 по 1992 рік був міністром фінансів в уряді «народної єдності» Чехословаччини, потім прем'єр-міністром і Президентом Чехії.

Вацлав Клаус

Вацлав Гавел

На політичній арені сучасної Чехії тривалий час вирізнялися дві постаті: Вацлав Гавел — Президент і Вацлав Клаус — прем'єр-міністр. Пропоную вам скласти історичний портрет Вацлава Гавела, а я коротко розповім про Вацлава Клауса.

Їхні стосунки були непротими внаслідок розходження у поглядах щодо темпів проведення реформ. Вацлав Гавел виступав за поміркований підхід. Вацлав Клаус — суворий, рішучий, ближчий до німецького типу, а відтак — прихильник швидких темпів і радикальних перетворень. Його ідеї близькі до “тетчеризму”, сама „Залізна леді” колись сказала: „Це щастя для Чехословаччини, що у неї є Вацлав Клаус, найкращий у Європі міністр фінансів”.

ЗАВДАННЯ

1. Проаналізуйте діяльність Леха Валенси та Вацлава Гавела. Визначте спільні та відмінні риси їхньої політики.
2. Складіть короткий історичний портрет одного з цих діячів (на вибір).